

ТИМУР І ОЛЕНА ЛИТОВЧЕНКИ

**КНИГА
НОВИХ
СПОДІВАНЬ
2005—2014**

ВІД МИРУ ДО ВІЙНИ

101 РІК УКРАЇНИ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2020

Передмова

Обитель Творця, зала Суду.

Поza простором і часом

— Подайте мені знов Книгу Життя.

Схилившись у глибокому шанобливому поклоні, Багрянний Янгол все ж таки ризикнув заперечити:

— Але ж, Всемогутній! Перепрошую, проте День Суду вже минув...

— Наказую подати мені Книгу Життя повторно.

Наступної ж миті на невеличкому столику, вирізьбленому з цілісної глиби молочно-білого опалу, опинився гігантський фоліант. Схилившись над стільницею, поверхня якої одразу ж почала вигравати веселими різнокольоровими відблисками, Всемогутній розкрив Книгу Життя на потрібній сторінці, уважно придивився до останнього за ліком запису і замислився про щось Своє, тільки Йому одному відоме.

Що ж до Багряного Янгола, то він очікував того, що мало статися, з неймовірним хвилюванням. Справді, ніколи ще такого не було, аби після винесення вироку на наступний рік і його затвердження Самим Богом запис у Книзі Життя змінювався. Невже зараз станеться саме це?! Неймовірно, просто неймовірно!..

З іншого боку, Всемогутній на те і є Всемогутнім, щоб нехай вкрай рідко, проте іноді все ж змінювати встановлені Ним Самим правила. І хоча це суперечить тому, що відбувалося в попередні роки, десятиліття, століття й іноді навіть тисячоліття, — проте там, на Землі, люди кажуть про Диво!

А іноді навіть про Велике або Величезне Диво! Адже Бог — це сама незмінність, її найвище втілення, а тут...

То невже оце зараз усе ж таки станеться воно — Диво?..

З третього боку, Книга Життя — це щось особливе. Багряний Янгол не міг пригадати, щоб після затвердження винесеного присуду бодай один запис хоч колись змінився. Здається, зараз подібне станеться вперше. А перший прецедент — це таки справді щось дуже-дуже особливе!..

— Ти помиляєшся, я замислив зовсім інше.

Всемогутній уважно дивився на Багряного Янгола, й на Його вустах виграла легка іронічна посмішка.

— Справи цієї землі перебувають під твоїм контролем, міг би і здогадатися про все самостійно. А потім викласти Мені свої міркування.

— А тепер як же, о Всемогутній?..

— А тепер Я ухвалив рішення, що не обговорюється.

І виструнчивши вперед вказівний палець лівої руки, Всемогутній заходився водити ним від верху до низу спочатку однієї сторінки, потім наступної. Й в міру того, як палець рухався, на сторінці під ним виникали одна за одною золотаві літери¹: алеф, бет, гімел, далет, гей, вав, зайн, хет, тет, йод... А далі — стоп.

Ага-а-а, он воно що! Ну, таке хоча й дуже рідко, але все ж траплялося. Отже, Диво таки станеться — але не Велике і тим паче не Величезне. Та й загалом не дуже помітне... Багряний Янгол зітхнув з полегшенням:

— Я зрозумів, о Всемогутній! Ти не змінив Свого наявного присуду й не виправив запису, а просто наперед визначився, що Твоєму посланцеві безумовно відпускається десять майбутніх років життя...

Як раптом нижня частина останньої з літер, схожої на маленьку карлючку, налилася лиховісно-червоним відтінком.

¹ В єврейській традиції 22 літери абетки відповідають цифрам від 1 до 9, а також числам від 10 до 90 та від 100 до 400.

— ...але на десятий рік посланець Твій зазнає нещастя і втратить здоров'я. Втрата не буде смертельною, однак важкою... Чи вірно я зрозумів знаки?.. — про всяк випадок перепитав Багрянний Янгол.

— Саме так. По-перше, це заради балансу. Не можна допустити, щоб Мій посланець перетворився на зарозумілого гордія. По-друге, виконуючи попередні місії, одного разу він таки запізнився. Якщо запізниться вдруге, це матиме фатальні наслідки. Отже, йому необхідно сконцентруватися й не відволікатися на інше. Що ж, певна суспільна ізоляція через захворювання дозволить посланцеві виконати доручену йому місію більш сумлінно...

— Це справедливо, о Всемогутній.

— Авжеж, справедливо. Та це ще не все, мені потрібен не тільки він, але й товариші мого посланця також. Вся трійця в цілому...

Погортавши Книгу Життя, Всемогутній зробив аналогічні маніпуляції ще з двома сторінками. От тільки на них виникли не літери, а кольорові числа: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Кожному по десять записів, одному — суцільно-зеленого кольору, іншому — суцільно-синього...

— Незліченна милість Твоя, о Всемогутній! Якщо навіть до товаришів...

— Мені не шкода, а посланцеві Моєму нехай буде приємно... Але стривай, це ще не все.

— Чого ж іще не вистачає в Твоєму досконалому задумі? — здивувався Багрянний Янгол.

— Балансу бракує, ясна річ.

Знов були перевернуті сторінки Книги Життя, знов відстовбурчений палець поповз уздовж сторінки, лишаючи за собою десяток чисел: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. От тільки цього разу всі записи були лиловими й лише остання десятка виявилася повністю кривавою. Дев'ять років мудрості, а далі...

— Ти хотів щось заперечити? — прогуркотів під склепінням зали Суду потужний голос Всемогутнього.

— На все воля Твоя, о Боже! Якщо Ти призначив їй померти — отже, призначив. Отже, так тому і бути.

— От і добре, що не заперечуєш... Тепер усе, можеш при-
брати Книгу Життя до наступного разу.

— Нехай буде воля Твоя як на небі, так і на землі.

Гігантський фоліант зник, різноколірні блискітки все-
редині опалових глибин згасли, і поверхня столика знов
набула молочно-білого кольору.

— Хай буде так, — підтвердив Всемогутній.

2005

«Куди свій біль нести?»

**Український фонд культури, вул. Липська, № 16, Київ,
28 січня 2005 року**

Сьогодні головред пішов з редакції «Буржуїна» рівно о 18:00. Як для затятого трудоголіка, подібна поведінка була для нього аж надто не характерною, тому Ричард Бернардович спитав навіть жартома:

— Чи ти не захворів часом, Спартаку Андрійовичу?

— Ні, я здоровий. Просто сьогодні у мого старшого товариша в царині мистецтва Анатолія Федоровича Ігнащенка — ювілей.

— Справді?! Це у того настирливого стариганчика з надтріснутим голосочком, з яким ти балакаєш годинами?..

Спартак терпіти не міг, коли про близьких йому людей будь-хто відгукувався в подібному тоні, а тому процідив крізь зуби:

— Між іншим, Ричарде Бернардовичу, цей «стариганчик», як ви дозволили собі висловитися, є архітектором із світовим ім'ям. Його проекти реалізовані в кількох країнах по обидва боки Атлантики. Тому уклінно прошу відгукуватися про ювіляра більш помірковано. Вам би до його років дожити та зберегти такий же творчий потенціал!..

— А я хто, по-твоєму, хе-хе... старий бздун?

Голос шеф-редактора звучав насмішкувато, на вустах виграла посмішка, отож Спартак відповів у тон йому:

— В жодному разі ви ще пенсійного віку не досягли навіть.

— Отож-бо. А ти вже й завівся, немов двигун мого «Ленд Крузера». Купив я тебе!.. — Гжесюк запосміхався, однак при цьому його очі лишалися колочими та крижаними, немов у казкової Снігової Королеви. «Брешеш, не купиш», — подумав Спартак. Та все ж варто було бодай вигляд зробити, ніби він повірив шеф-редакторові:

— Ох, Ричарде Бернардовичу, ну і жарти у вас, — зітхнув він.

— Авжеж жарти! Не варто думати... хе-хе... що твій шеф такий вже невіглас та селюк. Хоча куди там мені до такого родовитого киянина в четвертому коліні, яким є мій головний редактор... Хе-хе!..

Продовжуючи посміюватися, Гжесюк раптом встав з-за столу, розмашистим кроком пройшов у «красний» кут свого кабінету, де під «наглядом» ікон на підлозі причаїлася двопудова гиря, підхопив її та почав з легкістю піднімати й перекидати у повітрі з руки в руку, продовжуючи хихикати. Спартак мовчки та спокійно спостерігав за ним, очікуючи продовження, лише подумав при цьому: «І чому це мені весь час трапляються такі дивакуваті, з родзинкою начальники?! Міністр Тулумбасов рибок годував... Так-так, саме Борис Борисович розпорядився встановити акваріум в своєму кабінеті. Мовляв, це нерви заспокоює. Сташковський все канчуком награтися не міг, а цей гирю час від часу тягає... Хоча всі ми з якимись родзинками! От ти сам, приміром, в письменники вибився, еге ж?..»

— Ну то як, Спартаку Андрійовичу, можеш повторити?

Гжесюк з тихеньким гуркотом поставив гирю на місце, підморгнув головою і несподівано тицьнув йому кулаком в черево. Зробив це жартома, легенько. Спартак встиг напружити м'язи пресу, однак все одно прогнувся.

— Слабак! — мовив явно задоволений Гжесюк. — Слабак ти в порівнянні зі мною, хоча тебе і Спартаком назвали. А втім...

Із жартівливою посмішкою на вустах та крижаними як і раніше очима він погрозив пальцем й зітхнув:

— А втім, хоча м'язи у тебе слабші від моїх, зате сила слова — о-о-о, куди там вже такому старому бздуну, як я!..

І нове хихотіння, і все той же крижаний гострий погляд. Тоді Спартак спитав шеф-редактора прямо й відверто:

— Щось не второпаю ніяк, Ричарде Бернардовичу, чого ви хочете? Затримати мене в редакції або...

— Я хочу?! Я, старий бздун, — і раптом хочу чогось?! Та йди собі на ювілей свого старшого товариша! Йди хоч зараз на всі чотири сторони...

Спартак ледь встиг подумки відзначити, що погляд шеф-редактора замість криги заграв лукавством, як той мовив:

— От тільки міг би, якщо по-хорошому, і мене з собою прихопити. Бо якось не по-товариськи виходить: ти на ювілей підеш, а я собі додому поїду. А міг би з тобою хоч зараз, між іншим.

— З вами?! — щиро здивувався Спартак. — А-а-а... до чого тут ви?! Анатолій Федорович з вами не знайомий навіть.

— Ну, то познайомив би! Привіз би в гості та й сказав би: ось, мовляв, знайомтесь — мій шеф-редактор, автор ідеї журналу «Буржуїн» і президент Української асоціації бізнесменів та орендарів, прошу любити й шанувати! А так підеш сам-один...

— Не сам-один, а з дружиною.

— Ну от, бачиш! Свою Терезку ти береш, а шеф-редактора ігноруєш.

— Мені загалом-то незручно спитати...

Він зробив значущу паузу і з показовою обережністю спитав:

— Ричарде Бернардовичу, невже ви вважаєте, що зможете каліфіковано відігравати роль моєї дружини?..

Гжесюк з розгону гепнувся в м'яке чорне «шефське» крісло, після чого реготав кілька хвилин. Далі мовив, відхекуючись:

— Ну і жарти у тебе, Спартаку Андрійовичу! Ти ж того... якось домігся, аби ювіляр дружину твою запросив?! Бач — домігся. Ну, то й за мене, грішного, замовив би словечко.

— А Тереза з Анатолієм Федоровичем познайомилася ще позаторік у Кам'янці-Подільському на фестивалі. До речі, ми з вами там бачилися...

— Ну от, ну от! Я й кажу: Терезку свою ти з паном архітектором познайомив, а мене, многогрішного...

— Так ми ж разом з Анатолієм Федоровичем на фестиваль приїхали! І його, і нас привезла до Кам'янця продюсерка маестро — пані Руфіна... точніше, її син на власній автівці...

— Так, все годі! — Гжесюк замахав руками. — Годі тобі, Спартаку Андрійовичу, не засмучуй мене. Ця продюсерка сьогодні на ювілей, мабуть, теж приїде, будуть також інші ділові люди. Де хоч святкуватимуть?..

— В Українському фонді культури.

— От бачиш! А там точно збереться знакова публіка. А де VIP-персони — там і гроші. А де гроші — там рекламні статті для нашого журналу. А хто з цієї ситуації краще скористається: журналіст, який намагається бути ще й письменником, та його дружина-студентка — чи старий бздун Гжесюк?! А потім той самий Спартак Андрійович приїде до мене і скаже: а чого у мене настільки мала платня за минулий місяць?! І Стефанія Радомирівна приїде, і всі інші прийдуть також. А де гроші взяти, якщо не заробили?! Особливо гостро це питання постає в січні, в який усі потенційні рекламодавці безпробудно пиячать в екзотичних країнах перші дві декади. А заробляємо ми на рекламі, яка добувається на отаких тусівках, як цей ювілей...

Спартак скрушно зітхнув і перервав шеф-редактора, хоч це виглядало вкрай неввічливо:

— Ричарде Бернардовичу, я перепрошую, але давайте утримаємося від пояснень, чому ви обрали помилкову

стратегію розвитку журналу, гаразд?! Я готовий пояснювати вам це знов і знов, якщо ви не розумієте. Але не зараз, коли я поспішаю на запрошення шановного пана архітектора. Та ще й не один, а разом з дружиною... Гаразд?

Фальшива посмішка нарешті сповзла з обличчя Гжесюка. Він різко кивнув і суворим тоном мовив:

— Гаразд, Спартаку Андрійовичу, йди. Звісно, йди собі в Український фонд культури. Добре вам з дружиною порозважатися... А я, тим часом, трішечки помізкую, де нам гроші на наступний місяць брати.

У принципі, при бажанні Спартак міг би заперечити багато чого. Але в такому разі він ризикував застрягнути в редакції на невизначений час. Тому коротко розпрощався з шеф-редактором і полишив редакцію «Буржуїна». По дорозі додому на Контрактовій площі зазирнув до квіткового кіоску, де придбав букет троянд нині модного помаранчевого кольору. Подивився на наручний годинник (нагородний — з мініатюрною емблемкою ліквідованого Мінвуглепрому) і подумав, що Терезка, мабуть, вже зачекалася...

Та де там! Вдома, виявляється, тривав традиційний гучний скандал між свекрухою та молодого невісткою.

— Спаріку, це ні на що не схоже! — накинулася на сина мама Гатя, щойно він перетнув поріг. — У мене в її віці вже дитина мала була, а не тільки чоловік. Ти був, синочок мій любий!.. Я при цьому і з тобою сиділа, і по господарству поралася, і ще «халтурила». Ти хоч пам'ятаєш, як ти заправленою тушшю «балеринкою» кола на ватмані крутив?!

— Пам'ятаю, мамо, звісно, пам'ятаю. Але до чого...

— А до того, мій дорогенький, що Терезка твоя мені по господарству не допомагає, а знай собі перед дзеркалом крутиться!..

— Спа-а-ари-ку-у-у, поясни твоїй мамі, будь ласка, що ми запрошені до Анатолія Федоворича на ювілей! — долинув з кімнати голос Терезки.

Зміст

Передмова	3
2005. «Куди свій біль нести?»	7
2006. Трамвайний передзвін	43
2007. Біг по колу	79
2008. Сакартвелo у вогні	113
2009. Шампанське вдаряє в голову... ..	149
2010. Срібна статуетка	183
2011. Чорнобиль: 25 років по тому	227
2012. Заам і Цедек	263
2013. Провальний вернісаж	299
2014. Ми не здамося!	347
Післямова	406
Від авторів	410